Chce-li Fialova vláda konsolidovat veřejné finance, musí škrtat až do konce svého mandátu

- CZ24 News | 11. března 2023

ČESKO: Vláda Petra Fialy (ODS) chce během letošního jara představit takzvaný konsolidační balíček, který má vést ke zlepšení salda státního rozpočtu. Podle ekonomů, které oslovil deník Echo24, jde o dobrý první krok, ale sedmdesát miliard, o nichž mluví ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS) rozhodně ke stabilizaci rozpočtu stačit nebude. Shodují se, že pokud chce vláda skutečně státní kase pomoci, musí nepopulární škrty a nové příjmy hledat postupně až do konce svého volebního období, což by ale zase mohlo vést k ještě hlubšímu propadu volebního potenciálu.

Ekonomové se obecně shodují, že 70 miliard na konsolidaci veřejných financí stačit nebude. Pokud vláda nebude ve svých snahách pokračovat i v dalších zbývajících letech svého mandátu, mohla by tato politicky extrémně exponovaná snaha přijít vniveč. Podle hlavního ekonoma společnosti Roklen Pavla Peterky by se ale mohlo jednat o vítaný první krok, pokud by vláda nepopulární opatření zaváděla i v dalších letech.

„Úspěch záměru by zároveň byl i vítaným signálem v oblasti uzdravení veřejných financí. Pokud by podobné úsporné balíčky dokázala vláda prosadit v každém roce svého působení, dokázala by vyřešit vysoký strukturální schodek českých veřejných financí. Což je v současné době jednou z největších výzev," uvedl pro Echo24 Peterka s tím, že by zároveň by došlo k ztlumení inflačních tlaků plynoucích z velmi expanzivní fiskální politiky v posledních letech.

Podobně pro Echo24 hovořil i hlavní ekonom BHS Štěpán Křeček s tím, že ekonomiku by vláda neměla vystavovat šokové terapii, v rámci které by se strukturální schodek vyrovnal v jednom roce. „Konsolidace veřejných financí by se naopak měla rozložit do delšího časového období, tak aby přijímané restrikce příliš nepoškozovaly naše hospodářství. Snížení strukturálního schodku o 70 miliard korun během jediného roku bych považoval za rozumné tempo konsolidace. Je však zapotřebí v tomto tempu pokračovat i v následujících letech, tak abychom přibližně za 3 roky měli nejvážnější problémy vyřešené," uvedl Křeček.

V souvislosti s konsolidačním balíčkem, který chce Stanjura během jara představit, se mluví například o sjednocení snížené sazby DPH, zvýšení odvodů pro OSVČ, ale také o rušení různých daňových výjimek a slev. Naopak v minulý týden schválené revizi programového prohlášení se řada bodů posunula v čase, například kýžené zeštíhlování státu se posunulo o rok. Propouštění státních zaměstnanců by tak mohlo být jedním ze zásadních opatření, která by mohla přijít v dalších letech. V této souvislosti připravuje ministerstvo vnitra rozsáhlou metodiku pro analýzu zbytnosti agend státní správy, řekl pro Echo24 ministr Vít Rakušan (STAN).

Pokud bude podle Peterky audit správně proveden, tak nabídne podklady v oblasti racionalizace a zefektivnění fungování veřejného sektoru pro tuto a další vlády. „Lze očekávat, že na základě auditu bude možné najít další úspory ve fungování veřejného sektoru. V dalších letech lze očekávat diskusi o nastavení parametrů důchodového systému, který je zdaleka největší položkou výdajové strany státního rozpočtu," dodal pro Echo24 Peterka.

S tím, že jednorázový balíček ve výši 70 miliard by byl nedostatečný, souhlasí i hlavní ekonom Trinity

Bank Lukáš Kovanda. „Opatření v takovém rozsahu a s trvalým dopadem by muselo být alespoň třikrát tolik, aby se dalo hovořit o znatelném posunu v ozdravení veřejných financí. Vždyť – například – jen za loňský rok narostl státní dluh o 430 miliard. To znamená, že loni za jediný rok stoupl státní dluh po zohlednění inflace jako v celém období let 1993 až 2002," připomněl Kovanda s tím, že Česko se nyní průměrně zadlužuje každý měsíc zhruba o tolik, o kolik se v 90. letech zadlužovalo za celý rok.

„Brodíme se bažinou"

Sám ovšem vidí klíčovou složku řešení v tom, co navrhuje i Národní ekonomická rada vlády (NERV) a co premiér Fiala i ministr Stanjura rezolutně odmítají – návrat daňového zatížení či alespoň jeho přiblížení na úroveň před zrušením superhrubé mzdy, které v roce 2020 podpořila právě i tehdy opoziční ODS. „To se zdá být nezbytností, a to vzhledem k tomu, že petikoaliční strany navzdory svým slibům zatím nejsou schopny uskutečňovat opravdu razantní úsporná opatření. Pětikoalice však zřejmě tento krok ‚hodí' až na další vládu. Až minimálně do roku 2025 se tak zřejmě bohužel musíme smířit se schodky v řádu hned několika stovek miliard," míní Kovanda.

S tím ovšem nesouhlasí ekonom Štěpán Křeček. „V loňském roce se snížily reálné mzdy o 7,5 procenta. Zaměstnancům díky nižším daním zůstávají vyšší čisté mzdy z jejich hrubých mezd a mohou tak lépe čelit inflaci. Jsou to právě zaměstnanci, na které současné ekonomické problémy doléhají velice tíživě. Proto jsem přesvědčen, že je rozumnější se zaměřit na zdanění neřestí. Rovněž je nutné více škrtat na výdajové straně státního rozpočtu," řekl pro Echo24 Křeček.

Podle Peterky vláda musí ukázat svou sílu a zavést nepopulární opatření, která ale česká ekonomika nutně potřebuje. Jedním z nabízejících se řešení je podle něj nastavení mechanismů, které povedou k tomu, že výdaje státního rozpočtu v dalších letech a dekádách porostou pomaleji než samotné příjmy rozpočtu, což by na střednědobém horizontu vedlo k udržitelné konsolidaci státního rozpočtu. Takové opatření je ale velmi složité nastavit.

„Je navíc spojeno s rizikem politického cyklu, kdy další vláda nemusí být ochotná nastavený mechanismus následovat. Opět je tu tlak populistických řešení za účelem navýšení volebního zisku," uvedl Peterka s tím, že vláda by ještě znovuzavedení základu daně pro fyzické osoby na úrovni superhrubé mzdy mohla otevřít.

Ekonom Kovanda pro Echo24 řekl, že čím déle se touto „bažinou budeme brodit, tím útrpnější nutné vystoupení z ní nakonec bude a tím více tedy pak také nahraje různým extrémním politickým silám".

„Konsolidace veřejných financí tudíž není jen ryze ekonomickou věcí, ale také pochopitelně sociální. A pokud zůstává neřešena, představuje tedy hazard s osudem celé země. Současní vládní politici by proto měli vidět za horizont svého funkčního období – je to důležitější než kdy jindy," míní Kovanda.

ZDROJ